

COVID-19 i jego wpływ na psychologiczne wymiary życia politycznego

Próba
diagnozy i prognozy

COVID-19 i jego wpływ na psychologiczne wymiary życia politycznego

Próba diagnozy i prognozy

I. Informacje o projekcie

II. Przebieg debaty

a. Panel I

b. Panel II

c. Panel III

III. Wnioski

IV. Fotorelacja

I. Informacje o projekcie

Za inicjatora projektu, stworzonego na kształt obrad Okrągłego Stołu, należy uznać prof. dr hab. Tadeusza Bodio, wykładowcę Wydziału Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego. Realizacja debaty została powierzona studentom I roku magisterskich studiów politologicznych tegoż wydziału. Przewodnictwo w projekcie objęła Julia Smogorzewska, której zlecono koordynację całego przedsięwzięcia.

Przy wyborze przedmiotu projektu grupa kierowała się przede wszystkim bieżącą sytuacją społeczno-polityczną, która od dwóch lat niezmiennie jest determinowana przez pandemię SARS-CoV-2. Z tego powodu studenci uznali, że najbardziej odpowiednim będzie zajęcie się aktualnym problemem, który dotyka ich zarówno pośrednio, jak i bezpośrednio. Za wyborem tematu przewodniego przemawiała również chęć pogłębienia informacji na temat przyczyn, przebiegu i konsekwencji obserwowanej pandemii. Studenci postanowili podejść do niej w sposób naukowo-badawczy i spróbować wywnioskować, jak całe zjawisko wpłynie na kondycję psychiczną społeczeństwa. Wszystkie spostrzeżenia odnośnie omawianego problemu zostały zaprezentowane w formie krótkich, kilkuminutowych wystąpień, 17. stycznia 2022 roku podczas zajęć z psychologii polityki. Debata rozpoczęła się o 11:30 czasu lokalnego i trwała półtorej godziny, kończąc się w okolicach godziny 13:00. Całe przedsięwzięcie zostało zorganizowane stacjonarnie w jednej z sal budynku dydaktycznego Uniwersytetu Warszawskiego, znajdującego się przy ulicy Krakowskie Przedmieście 3 w Warszawie.

Projekt stanowił jeden z elementów zaliczenia przedmiotu psychologia polityki, prowadzonego przez prof. dr hab. Tadeusza Bodio. Program „Okrągłego Stołu” został skonsultowany z Prowadzącym zajęcia. W efekcie ustaleń funkcje sekretarzy zostały powierzone Zofii Wilczek oraz Aleksandrze Mackiewicz. Wszyscy uczestnicy debaty wyrazili zgodę na robienie zdjęć oraz przetwarzanie ich wizerunku przez prezydium debaty na rzecz sporządzenia poniższego protokołu.

Debata została podzielona na trzy panele:

Panel I: **Pandemia- zagrożenie czy wyzwanie cywilizacyjne?**

Panel II: **Wpływ COVID-19 na politykę i kondycję psychologiczną
polskiego społeczeństwa**

Panel III: **Co dalej? Próba diagnozy i prognozy**

Skład osobowy grup panelowych:

	Panel I	Panel II	Panel III
Przewodniczący/a	Nicole Tęcza	Mikołaj Zommer	Rafał Jutrznia
	Agata Sucharska	Patrycja Wilk	Julia Zalewska- Biziuk
	Tomasz Morozgalski	Aleksandra Perzanowska	Adam Wyrostek
	Weronika Schwacher	Katarzyna Rybicka	Jakub Traczyk
	Daria Chelstowska	Marek Stawski	
		Michał Majchrzak	

II. Przebieg debaty

Obrady rozpoczęły się od przywitania uczestników przez gościa honorowego- prof. dr hab. Tadeusza Bodio. Głos zabrało również prezydium debaty w składzie Julia Smogorzewska- przewodnicząca, Zofia Wilczek- zastępca przewodniczącej oraz Aleksandra Mackiewicz- protokolantka. Przewodnicząca przypomniała wszystkim zebrany program przedsięwzięcia oraz zasady panujące podczas zgromadzenia. Wprowadziła studentów w debatę, odwołując się do problemów poruszanych według planu w kolejnych częściach spotkania, po czym przekazała głos panelistom.

a. Panel I: Pandemia- zagrożenie czy wyzwanie cywilizacyjne?

Nicole Tęcza- Czy świat spodziewał się pandemii?

Pierwsze reakcje i ich skutki psychologiczne.

Pierwsza z panelistek rozpoczęła swoje wystąpienie od ogólnego wprowadzenia w temat światowych pandemii. Zauważyła, że towarzyszą one ludzkości od zarania dziejów. Drastycznie zmniejszają populację, zmieniają mentalność społeczeństw, wpływają na ład społeczny. Pokreśliła, że epidemii należało się spodziewać, jednak nie przewidziano, że wywoła ją wirus z rodziny SARS, odkryty w 2003r. Następnie zarysowała ogólny stan psychologiczny społeczeństwa, mierzącego się ze zdrowotnym kryzysem. Lawina codziennie docierających danych na temat pandemii staje się dla niego przytłaczająca i większość osób, w związku z przesytem informacyjnym, zaczyna stosować sposoby limitowania i ograniczania medialnych doniesień. Swoje wystąpienie podsumowała odnosząc się do pojawiających się w przestrzeni publicznej reakcji nieufności i podejrzliwości wobec ludzi (zwłaszcza obcych) i tendencji do unikania kontaktu. Pokazała także, że jednocześnie rośnie potrzeba i znaczenie wsparcia społecznego – intensyfikują się kontakty online. Niestety, wraz z upływającym czasem zachodzi niebezpieczne zjawisko – habituacji bodźców. Dramatyczne obrazy ze szpitali, ciężarówki przewożące trumny, zbiorowe groby wywołują nieco słabszą, wskutek przyzwyczajenia, reakcję emocjonalną. Zaznaczyła, że zjawisko habituacji jest niezwykle niebezpieczne, gdyż może sprzyjać uspieniu czujności, rozluźnieniu sposobów chronienia się i bagatelizowaniu zagrożenia.

Agata Sucharska- Stanowisko WHO w obliczu kryzysu.

Panelistka nie udostępniła swojej wypowiedzi na potrzeby stworzenia protokołu.

Jej wystąpienie było poświęcone roli WHO w walce z globalną pandemią oraz percepcji społecznej tych działań. Poruszyła problem krytyki WHO chociażby przez poprzedniego Prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki- Donalda Trumpa.

Tomasz Morozgalski- Napięcia i konflikty związane z pandemią.

Panelista nie udostępnił swojej wypowiedzi na potrzeby stworzenia protokołu. Jego wystąpienie było poświęcone pandemii, postrzeganej jako źródło stresu, napięć i niepewności w przestrzeni geopolitycznej. Tomasz Morozgalski zwrócił również uwagę na problemy z dostępem m.in. do środków medycznych, z którymi musiało zmierzyć się społeczeństwo w pierwszym okresie pandemii.

Weronika Schwacher- Pandemia jako zagrożenie i wyzwanie cywilizacyjne.

Spiskowe teorie dotyczące genezy i rozwoju pandemii.

Ta część panelu I została poświęcona teoriom spiskowym, które powstały na kanwie COVID-19. Panelistka rozpoczęła swoje wystąpienie, od zaznaczenia, że globalnym epidemiom zawsze towarzyszyły plotki i teorie spiskowe. Wyjaśniła zgromadzonym, że tego typu zachowania są nieodłącznym elementem ludzkiej natury, a gdy coś jest niewytłumaczalne, naturalną reakcją człowieka jest odczucie lęku. Podkreśliła znaczenie internetu w kreowaniu i rozpowszechnianiu się nowych teorii spiskowych. Fake newsy rozprzestrzeniają się z ogromną prędkością i bez przeszkody dostają się do mainstreamu. Przypomniała zgromadzonym, że w internecie praktycznie każdy może być influencerem. Przytoczyła przykładowe teorie spiskowe związane z trwającą pandemią, w tym te dotyczące genezy powstania wirusa. Kończąc swoje wystąpienie doszła do smutnych konkluzji, że niestety wśród osób publicznie rozpoznawalnych, stanowiących z pewnością autorytet dla wielu ludzi, również można odnaleźć koronascpetyków, kreujących zakrzywiony obraz rzeczywistości.

Daria Chelstowska- Rola Internetu w funkcjonowaniu społeczeństw w czasie pandemii.

E-demokracja.

Panelistka kontynuowała myśl rozpoczętą przez Weronikę Schwacher odnośnie dużego znaczenia internetu w trwającej pandemii. Zwróciła jednak uwagę na zupełnie odmienne aspekty tego zjawiska. Zauważyła, że w związku ze zmniejszeniem się aktywności

ludzi w sferze publicznej, na całym świecie odnotowano wzrost ruchu w internecie. Wiele organizacji zachęcało i nadal zachęca do pracy w domu, ograniczając tym samym liczbę pracowników w biurze, co ma na celu spowolnienie rozprzestrzeniania się wirusa. Powołując się na badania, przeprowadzone przez Cloudflare wykazała, że w większości dużych miast na świecie wykorzystanie internetu wzrosło o ponad 25%. Odniosła się również do znaczenia e-demokracji w nowej rzeczywistości oraz wątpliwości związanych z wprowadzeniem głosowania internetowego w kontekście chociażby powszechności i równości wyborów.

b. Panel II: Wpływ COVID-19 na politykę i kondycję psychologiczną polskiego społeczeństwa

Patrycja Wilk- Wpływ pandemii na zmiany postaw i zachowań politycznych Polaków.

Drugi panel rozpoczęła Patrycja Wilk, która przybliżyła słuchaczom opinie polskiego społeczeństwa na temat radzenia sobie Rzeczypospolitej z kryzysem koronawirusowym. Powołała się na poglądy młodych Polaków, którzy w dużej ilości nisko oceniają zdolność rządu do sprostania wyzwaniom związanym z COVID-19. Zwróciła uwagę, że ocena działań w sprawie działań pandemicznych jest zależna od poparcia (lub jego braku) dla rządu. Krzywa ta odzwierciedla postawy polityczne, istniejące jeszcze przed wybuchem epidemii. Przybliżyła teorie spiskowe związane z udziałem rządu w manipulowaniu informacjami odnośnie faktycznego stanu rzeczy. Wystąpienie zostało podsumowane poprzez przytoczenie obaw, jakie wyrażają Polacy w odniesieniu do koronawirusa. Wśród nich wymieniła chociażby kryzys gospodarczy, utratę stabilności politycznej, ograniczenie lub zawężenie wolności obywateli, powstanie nowych konfliktów międzypaństwowych oraz zamieszki uliczne.

Mikołaj Zommer- Konflikt wokół wyborów prezydenckich w warunkach pandemii.

Drugie wystąpienie tego panelu zostało poświęcone specyficie wyborów prezydenckich roku 2020. Mikołaj Zommer zaznaczył, że będą one przede wszystkim zapamiętane przez pryzmat politycznego kryzysu, który przyćmił samo głosowanie. Głównymi osiami sporu były kwestia bezpieczeństwa wyborców oraz kontrowersje związane ze zmianą procesu wyborczego już w trakcie trwania kampanii. Sprawa budziła tym większe emocje, gdyż na organizację głosowania korespondencyjnego, czyli tzw. wyborów kopertowych, przeznaczono z publicznych pieniędzy 76 mln zł. Panelista podkreślił także znaczenie wyborów, jako fundamentu ustroju demokratycznego. Podsumowując swoje wystąpienie, wysnuł konkluzję, że wybory prezydenckie 2020 były zaprzeczeniem demokracji, a skutkiem tego typu nadużyć ze strony rządzących jest spadek zaufania obywateli wobec państwa i jego demokratycznych procedur. Swoje słowa potwierdził, powołując się na sondaż pracowni IPSOS z października 2021 roku, w którym aż 34% respondentów uważało, że najbliższe wybory nie będą uczciwe, a wśród 61% przekonanych, że będzie inaczej, dwa razy więcej znalazło się odpowiedzi „raczej” niż „zdecydowanie”.

Aleksandra Perzanowska- Pandemia-źródło alienacji politycznej.

W dalszej części panelu występowała Aleksandra Perzanowska. Panelistka rozpoczęła swoje wystąpienie od przybliżenia wszystkim zebranym, czym jest zjawisko alienacji politycznej. Podkreśliła, że pojęcie to dotyczy wyizolowania od świata polityki, od struktur oraz elit i opisuje zanik więzi między obywatelem a strefą działania politycznego. Zaznaczyła, że alienacja jest uczuciem, że działania polityczne są niezależne od woli obywatela, a jego głos nie ma mocy sprawczej. Przedstawiła zgromadzonym wpływ pandemii na zwiększenie poczucia alienacji wśród obywateli Rzeczypospolitej. Nawiązała do tego, że zarówno zwolennicy innych partii, niż obóz rządzący, jak i osoby apolityczne mają odczucie, iż rząd utracił ich zaufanie, nie słucha obywateli, kieruje się jedynie własnym dobrem oraz bardziej dba o dobre wyniki poparcia, niż tworzy realne narzędzia do walki z pandemią, co ma kluczowy wpływ na jeszcze większy wzrost poczucia alienacji politycznej.

Katarzyna Rybicka- Kwestia praworządności i zaufania do działań rządu w okresie pandemii.

Panelistka zauważyła, że w okresie pandemii można mówić o nasileniu się kryzysu praworządności, rozpoczętego w 2015 r. Poruszyła m.in. kwestie tzw. ustawy kagańcowej z 2020 roku. Powołała się również na badania z tego samego roku, według których rząd został wyróżniony przez Polaków jako obraz krytyki. Był wskazywany dwukrotnie częściej niż jakakolwiek inna grupa, a także utracił zaufanie poza gronem swoich dotychczasowych zwolenników. Ogółem, zaufanie do władz pogorszyło się według 49% respondentów. Wśród zwolenników rządu pogorszyło się o 13%, a w grupie przeciwników- aż o 72%. Zaznaczono, że znacznie łagodniejszą utratę zaufania odnotowano w przypadku władz samorządowych. Ponadto, podsumowując, Katarzyna Rybicka zauważyła, że badania z maja 2021 r., wykazały, że aż 40% badanych nie ufa ani rządowi ani opozycji.

Marek Stawski-Opiniotwórcze znaczenie wypowiedzi najważniejszych polityków na temat pandemii.

Kolejny panelista rozpoczął swoje przemówienie od niezwykle przewrotnego pytania: „Czy w ogóle można ufać politykom?”, po czym krótko przedstawił zmianę opinii tych samych autorytetów na temat pandemii i koronawirusa na przestrzeni kilku miesięcy. Powołał się przykładowo na wypowiedzi Premiera Mateusza Morawieckiego, ówczesnego Ministra Zdrowia- Łukasza Szumowskiego oraz jednego z liderów partii, kojarzonej z ruchem antypandemicznym-Konfederacji Wolność i Niepodległość, Grzegorza Brauna. Odwołał się także do antyszczepionkowców i pandemicznych denialistów, nakręcających spiralę nienawiści chociażby do medyków i pogłębiających swoimi wypowiedziami publiczną dezinformację. Zauważył dużą rolę celebrytów w zmniejszeniu zaufania do polityków, promujących szczepienia i racjonalne podejście do problemu, z którym od ponad dwóch lat zмага się cały świat. Reasumując swoją wypowiedź podkreślił ataki gwiazd i osób rozpoznawalnych chociażby na ministra Adama Niedzielskiego, który już nie przedstawia jakiegokolwiek autorytetu, za to zajmuje miejsce wroga numer jeden.

Michał Majchrzak-Skutki psychologiczne pandemii.

Michał Majchrzak postanowił poświęcić swoje wystąpienie skutkom psychologicznym funkcjonowania społeczeństwa w warunkach pandemii COVID-19. Zajął się przede wszystkim objawami, które z powodu trwającej sytuacji kryzysowej już występują u części populacji lub które mogą jeszcze wystąpić w dłuższej perspektywie czasu. Wymienił wśród nich lęk, utratę poczucia kontroli, ograniczenie kontaktów z innymi o raz długotrwały stres, mogący skutkować chociażby chorobą wrzodową żołądka, nadciśnieniem tętniczym, reumatoidalnym zapaleniem stawów, zaburzeniami snu, migrenami oraz atopowym zapaleniem skóry.

c. Panel III: Co dalej? Próba diagnozy i prognozy

Julia Zalewska-Biziuk- Stosunek Europejczyków do Unii Europejskiej w czasie pandemii.

Teza, jaką panelistka postawiła na początku swojego wystąpienia, brzmiała: „Unia Europejska powinna mieć więcej kompetencji, jeśli chodzi o zdrowie publiczne”. Argumentując ją, odwołała się do trudnych początków pandemii. Stwierdziła, że Unia Europejska nie jest zaprojektowana na czas stanów wyjątkowych. W sytuacjach ekstremalnych działa w sposób powolny, a później okazuje się, że nie ma wystarczających instrumentów, by skutecznie działać. Przybliżyła słuchaczom dalsze działania Wspólnoty na rzecz walki z koronawirusem. Powołała się na rozmaite badania, w których respondenci wskazali, m.in. że „Unia Europejska powinna mieć więcej kompetencji, aby radzić sobie z kryzysami, takimi jak pandemia koronawirusa”.

Adam Wyrostek- Scenariusze dalszej walki z pandemią i ich potencjalne skutki psychopolityczne (głównie w kontekście Polski).

Adam Wyrostek rozpoczął swoje wystąpienie od krótkiego wprowadzenia, w którym zwrócił przede wszystkim uwagę na obecny stan faktyczny, związany z pandemią w Rzeczypospolitej i krótko uzasadnił konieczność realizacji jakiegoś scenariusza walki z wirusem. Następnie zaprezentował trzy najbardziej prawdopodobne scenariusze, jakie może

przyjąć polski rząd: scenariusz restrykcyjny, rozluźnienia oraz scenariusz „*statusu quo*”. Pierwszy z nich przewidywałby m.in. zaostrzenie dotychczasowych obostrzeń lub wprowadzenie nowych oraz powszechny obowiązek szczepień, wprowadzenie efektywnych certyfikatów szczepionkowych. Wśród środków, podejmowanych przy wybraniu scenariusza nr 2, należałoby wymienić chociażby zniesienie obostrzeń bez względu na liczbę zakażeń. Panelista wskazał, że w przypadku realizacji trzeciego scenariusza polski rząd zdecydowałby się *de facto* na bierność i stagnację w walce z pandemią.

Rafał Jutrznia- Szczepionka-panaceum na pandemię?

Panelista stwierdził, że żyjemy w czasach, w których dysponujemy wieloma narzędziami do walki z pandemią, a największą bronią jest właśnie szczepionka. Oprócz niej dopiero od niedawna społeczeństwo dysponuje lekiem, który nie jest jednak jeszcze powszechnie dostępny. Rafał Jutrznia argumentował konieczność szczepień, odwołując się do epidemii czarnej ospy we Wrocławiu w 1963 roku. Według Światowej Organizacji Zdrowia miała ona potrwać 2 lata, a trwała 25 dni. Prognozowano chorobę 2000 ludzi, śmierć 200. Zachorowało 99 osób, a zmarło – 7. W 1980 roku Światowa Organizacja Zdrowia ogłosiła, że ospa prawdziwa będąca jedną z największych plag ludzkości, została wyeradykowana dzięki szczepionce opracowanej 200 lat wcześniej przez Edwarda Jennera. Podkreślił również, że badania wskazują duże znaczenie szczepień przy walce z COVID-19. Moglibyśmy przejść z COVIDem do porządku dziennego, nie zamykać się w domach, nie nosić maseczek i żyć jak wcześniej. Badania pokazują, że pandemia skończyłaby się po 7 miesiącach, bo uzyskalibyśmy odporność populacyjną w wyniku przejścia choroby. Podsumowując swoją część odpowiedział twierdząco na pytanie: „Czy szczepionka jest więc panaceum na pandemię?”. Podkreślił, że ma i nie powinno być wobec tego żadnych wątpliwości.

Jakub Traczyk- Ruchy antyszczepionkowe oraz ich wpływ na psychikę ludzi.

Panelista nie udostępnił swojej wypowiedzi na potrzeby stworzenia protokołu. W swoim wystąpieniu poruszył problem pandemii, jako zagrożenia dla demokracji i praw

człowieka. Po raz kolejny został również podkreślony wzrost znaczenia ruchów antyszczepionkowych i dojście do głosu w debacie publicznej skrajnej prawicy.

III. Wnioski

Po zaprezentowaniu wszystkich panelistów nastąpiła dyskusja, zainicjowana przez Prowadzącą- Julię Smogorzewską oraz gościa specjalnego- prof. dr hab. Tadeusza Bodio. Poruszone zostały chociażby kwestie sprzecznego przekazu koronawirusowego, kreowanego przez różne media; odporności populacyjnej; obowiązku szczepień oraz COVIDu, jako elementu gry politycznej. Paneliści doszli do wspólnego wniosku, że jednym z większych problemów w przekazie publicznym jest niespójna i nieuporządkowana retoryka partii politycznych. Wykazują one niechęć do radykalnego określenia się po jednej ze stron, kierując się słupkami poparcia, a nie dobrem obywateli. Obowiązkowe szczepienie może budzić kontrowersje, ale należy zaznaczyć, że sam obowiązek nie jest niczym nowym, a rząd dysponuje wszelkimi narzędziami, żeby je sprawdzić, czego jednak nie chce uczynić.

Okrągły stół zakończył się krótkim podsumowaniem prezydium oraz podziękowaniami dla panelistów za przygotowanie wystąpień. Głos zabrał również prof. dr hab. Tadeusz Bodio doceniając organizację debaty i jeszcze raz dziękując za moderację dyskusji. Obrady zostały zamknięte.

Protokół sporządzono po przeprowadzeniu przedsięwzięcia.

Grupa panelistów.

IV. Fotorelacja

Nicole Tęcza, przewodnicząca I panelu dyskusyjnego.

Patrycja Wilk, uczestniczka II panelu dyskusyjnego.

Michał Majchrzak, uczestnik II panelu dyskusyjnego.

Adam Wyrostek, uczestnik III panelu dyskusyjnego.

Jakub Traczyk, uczestnik III panelu dyskusyjnego.

Nie mógł uczestniczyć w debacie w formie stacjonarnej. Połączył się z grupą zdalnie.

Prezydium debaty w składzie (stojąc, od lewej): Zofia Wilczek, Aleksandra Mackiewicz,
(siedząc) Julia Smogorzewska wraz z prof. dr hab. Tadeuszem Bodio.